

**Informacja dotycząca adekwatności kapitałowej
Banku BPS S.A. podlegająca ujawnieniom (III filar)**

na dzień 31.12.2007 roku

Warszawa, 11 lipca 2008 r.

SPIS TREŚCI

1. Wprowadzenie	2
1.1. Informacje ogólne o Banku	2
1.2. Podstawa sporządzenia Polityki informacyjnej	3
2. Informacje o zasadach zarządzania ryzykiem w Banku	3
2.1. Ryzyko kredytowe	4
2.1.1 Zarządzanie ryzykiem kredytowym	5
2.1.2. Zarządzanie ryzykiem koncentracji zaangażowań	9
2.1.3. Zarządzanie ryzykiem kredytowym ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie	11
2.1.4. Zarządzanie ryzykiem rezydualnym	11
2.1.5. Techniki redukcji ryzyka kredytowego i polityka zabezpieczeń	12
2.2. Ryzyko rynkowe	14
2.3. Ryzyko stopy procentowej	16
2.4. Ryzyko operacyjne	19
3. Instrumenty kapitałowe w portfelu bankowym	21
4. Fundusze własne	22
4.1. Informacje podstawowe	22
4.2. Wartość księgowa funduszy	22
4.3. Struktura funduszy własnych	23
5. Adekwatność kapitałowa	23
5.1. Opis metody stosowanej do oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego	23
5.2. Wymóg z tytułu ryzyka kredytowego	25
5.3. Pozostałe wymogi kapitałowe	26

1. Wprowadzenie

1.1. Informacje ogólne o Banku

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. został utworzony na podstawie decyzji Prezesa Narodowego Banku Polskiego nr 65 z dnia 22 października 1991 roku. Pierwotnie działał pod firmą Gospodarczy Bank Południowo-Zachodni S.A. („GBPZ S.A.”) z siedzibą we Wrocławiu.

Bank BPS S.A. powstał 15 marca 2002 roku przez przyłączenie do Gospodarczego Banku Południowo-Zachodniego S.A. pięciu banków zrzeszających: Banku Unii Gospodarczej S.A., Lubelskiego Banku Regionalnego S.A., Małopolskiego Banku Regionalnego S.A., Rzeszowskiego Banku Regionalnego S.A. oraz Warmińsko-Mazurskiego Banku Regionalnego S.A. Grupa sześciu banków podjęła uchwały na Walnych Zgromadzeniach Akcjonariuszy tworzące jeden Bank Zrzeszający – Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. - zarejestrowany w KRS w dniu 27 marca 2002 roku. Obecnie siedziba Banku mieści się w Warszawie przy ul. Płockiej 9/11B.

Spółka wpisana jest do rejestru handlowego prowadzonego przez Sąd Rejonowy dla miasta Warszawy, XII Wydział Gospodarczy pod numerem KRS 0000069229 nadanym w dniu 10 grudnia 2001 roku.

Bankowi nadano w dniu 6 sierpnia 2002 roku numer statystyczny REGON: 930603359.

BPS S.A. jest Bankiem Zrzeszającym w rozumieniu Ustawy z dnia 7 grudnia 2000 roku o funkcjonowaniu banków spółdzielczych, ich zrzeszaniu się i bankach zrzeszających.

W strukturze akcjonariatu Banku BPS S.A. dominują banki spółdzielcze posiadając łącznie 86,7 % akcji, w tym banki zrzeszone i współpracujący 83,1 %.

Tabela 1. Struktura akcjonariatu Banku BPS S.A. na 31.12.2007 r.

Wyszczególnienie	Udział w kapitale zakładowym
Banki Spółdzielcze	86,70 %
Inne Banki Polskie	2,21 %
Banki Zagraniczne	3,40 %
Pozostali akcjonariusze:	7,69 %

Bank sprawując funkcję banku zrzeszającego, działa na rzecz rozwoju banków spółdzielczych zrzeszenia i prowadzi niekonkurencyjną wobec zrzeszonych banków działalność komercyjną na rzecz klientów indywidualnych oraz instytucjonalnych, prowadząc operacje zarówno w złotych jak i w walutach obcych, poprzez sieć jednostek organizacyjnych na terytorium kraju.

1.2. Podstawa sporządzenia Polityki informacyjnej

Niniejszy dokument stanowi realizację postanowień Polityki Informacyjnej Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. oraz Uchwały Nr 6/2007 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 13 marca 2007 r. w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu.

W związku ze stosowaniem w 2007 r. przez Bank BPS S.A. § 14.1 Uchwały Nr 1/2007 KNB w zakresie kalkulacji wymogu z tytułu ryzyka kredytowego, zakres ogłaszanych za 2007 r. informacji uwzględnia specyfikę okresu przejściowego. Wysokość wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe wyliczana była zgodnie z dotychczasową metodologią (Bazylea I). Ponadto do całkowitego wymogu kapitałowego nie wliczano wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego.

Od dnia 01.01.2008 r. w Banku obowiązują nowe przepisy w zakresie wyliczania wymogów kapitałowych (Bazylea II) zawarte w Uchwale nr 1/2007 KNB, jak również w zakresie procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego – tzw. II filar Bazylei II, zawarte w Uchwale nr 4/2007 KNB z dnia 13 marca 2007 r.

2. Informacje o zasadach zarządzania ryzykiem w Banku

W Banku funkcjonuje zorganizowany proces zarządzania ryzykiem, w którym uczestniczą organy Banku, wyznaczone komitety i komórki organizacyjne oraz pracownicy.

W procesie zarządzania ryzykiem, strategiczne cele określa Rada Nadzorcza, która ocenia skuteczność działań Zarządu Banku, mających na celu zapewnienie efektywności procesu zarządzania ryzykiem.

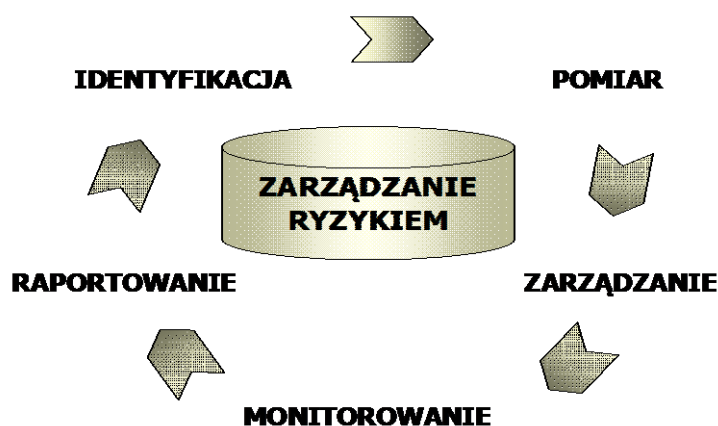
Struktura zarządzania ryzykiem w Banku BPS S.A.

Na proces zarządzania ryzykiem bankowym składają się następujące czynności:

- identyfikacja ryzyka polegająca na określeniu źródeł ryzyka, zarówno aktualnych, jak i potencjalnych, które wynikają z bieżącej i planowanej działalności Banku,
- pomiar ryzyka,
- zarządzanie ryzykiem polegające na podejmowaniu decyzji dotyczących akceptowanego poziomu ryzyka, planowaniu działań, wydawaniu rekomendacji i zaleceń, tworzeniu procedur i narzędzi wspomagających,
- monitorowanie polegające na stałym nadzorowaniu poziomu ryzyka w oparciu o przyjęte metody pomiaru ryzyka,
- raportowanie obejmujące cykliczne informowanie Kierownictwa o skali narażenia na ryzyko i podjętych działaniach.

Schemat zarządzania ryzykiem w Banku BPS S.A.

2.1. Ryzyko kredytowe

Ryzyko kredytowe związane jest z możliwością wystąpienia strat finansowych spowodowanych nie wywiązywaniem się kontrahenta Banku ze zobowiązań wynikających z warunków umowy. Z uwagi na możliwość poniesienia przez Bank relatywnie dużych strat, ryzyko kredytowe istotnie wpływa na działalność Banku.

Celem strategicznym zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku, jest zwiększenie bezpieczeństwa działalności kredytowej, poprzez zapewnienie właściwej jakości oceny ryzyka kredytowego i efektywności podejmowania decyzji kredytowych, jak również skutecznego procesu monitorowania zaangażowania kredytowego wobec pojedynczego klienta oraz całego portfela kredytowego Banku.

W celu zapewnienia odpowiedniej do profilu ryzyka Banku jakości aktywów kredytowych, Bank zarządza:

- ✓ ryzykiem kredytowym,
- ✓ ryzykiem koncentracji zaangażowań,
- ✓ ryzykiem kredytowym ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie,
- ✓ ryzykiem rezydualnym

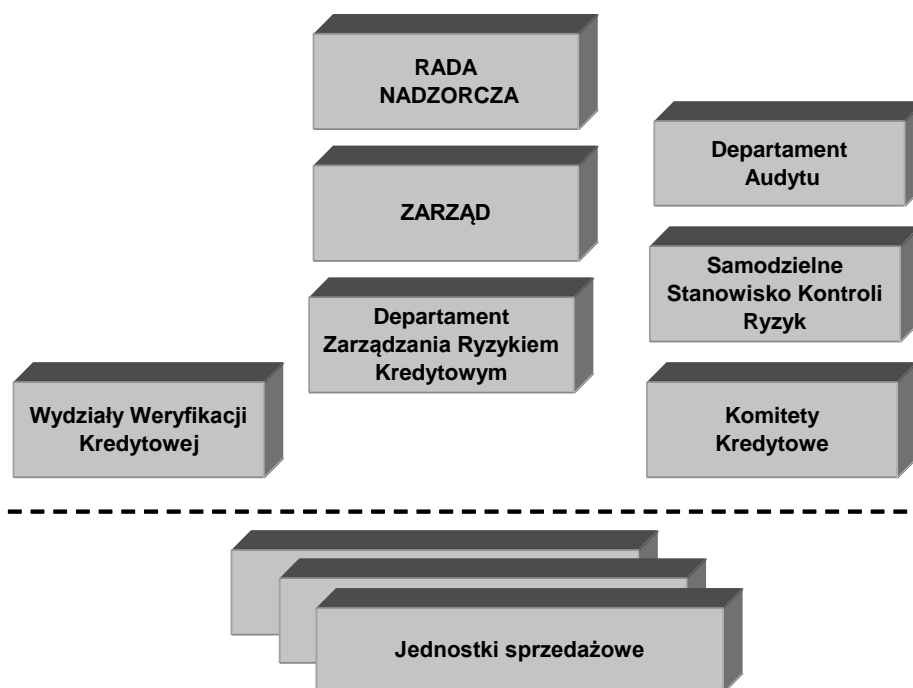
oraz stosuje określone techniki redukcji ryzyka kredytowego i politykę zabezpieczeń.

2.1.1 Zarządzanie ryzykiem kredytowym

Oprócz Rady Nadzorczej i Zarządu Banku w procesie zarządzania ryzykiem kredytowym główną rolę pełnią:

- 1) Członek Zarządu odpowiedzialny za Pion Ryzyka, bezpośrednio zarządzający i nadzorujący Departamenty mające zadania w obszarze zarządzania ryzykiem w Banku,
- 2) Komitety Kredytowe - opiniują transakcje kredytowe oraz podejmują decyzje w sprawie ich klasyfikacji pod kątem ryzyka ponoszonego przez Bank zgodnie z kompetencjami,
- 3) Departament Zarządzania Ryzykiem Kredytowym - opracowuje projekty: strategii i polityk, instrukcji, metodyk dotyczących zarządzania ryzykiem kredytowym oraz limitów ograniczających ryzyko kredytowe, w tym ryzyko koncentracji zaangażowań. Ponadto Departament ten monitoruje i zarządza ryzykiem kredytowym w Banku,
- 4) Wydziały weryfikacji kredytowej (podległe Departamentowi Zarządzania Ryzykiem Kredytowym) - przed podjęciem decyzji kredytowych, zgodnie z kompetencjami, oceniają poziom ryzyka, badają poprawność analiz zdolności kredytowej, oceny zabezpieczeń i propozycji klasyfikacji ekspozycji,
- 5) Samodzielne Stanowisko Kontroli Ryzyk - dokonuje kontroli analitycznej procesów i metodyk zarządzania ryzykiem kredytowym, poprawności wyliczania wymogu kapitałowego na ryzyko kredytowe oraz dokonuje kontroli zgodności procesu zarządzania ryzykiem kredytowym z przepisami zewnętrznymi i wewnętrznymi Banku,
- 6) Departament Audytu - kontroluje i ocenia sprawność działania systemu zarządzania ryzykiem kredytowym,
- 7) Pozostali pracownicy Banku – uczestnicy procesu kredytowania - zobowiązani do przestrzegania zasad zarządzania ryzykiem kredytowym.

Struktura zarządzania ryzykiem kredytowym

Proces zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku obejmuje:

- identyfikację czynników ryzyka kredytowego,
- ocenę oraz ustalenie dopuszczalnych norm ryzyka kredytowego (limity),
- monitorowanie, pomiar i raportowanie ryzyka,
- wdrażanie technik redukcji ryzyka,
- zarządzanie ryzykiem rezydualnym,
- wyliczenie wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego,
- kontrolę zarządzania ryzykiem kredytowym.

Bank zarządza ryzykiem kredytowym zarówno w odniesieniu do pojedynczej transakcji jak i do całego portfela kredytowego.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w odniesieniu do łącznego zaangażowania kredytowego, Bank prowadzi poprzez:

- 1) dywersyfikację oraz monitorowanie i raportowanie ryzyka kredytowego z tytułu koncentracji,
- 2) monitorowanie i raportowanie jakości portfela (badanie szkodowości kredytów w poszczególnych segmentach klientów, branżach, regionach itp.),
- 3) monitorowanie i raportowanie adekwatności dokonywanych odpisów i wielkości tworzonych rezerw na należności zagrożone,
- 4) analizę migracji ekspozycji pomiędzy poszczególnymi kategoriami ryzyka,
- 5) monitorowanie ekspozycji zagrożonych, ich struktury, czynników ryzyka,

- 6) monitorowanie kredytów udzielanych podmiotom i osobom, o których mowa w art. 79 ustawy Prawo bankowe,
- 7) realizację przedsięwzięć organizacyjno-kadrowych, polegających w szczególności na:
 - a) organizacji bezpiecznych systemów podejmowania decyzji kredytowych,
 - b) prawidłowym przepływie informacji,
 - c) odpowiednim doborze i szkoleniu kadr,
 - d) nadzorze nad działalnością kredytową.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym pojedynczej transakcji/kredytobiorcy Bank prowadzi poprzez:

- stosowanie metodyki oceny zdolności kredytowej, dostosowanej do profilu ryzyka kredytobiorcy,
- bieżący monitoring kredytowy wszystkich ekspozycji,
- przegląd ekspozycji kredytowych i tworzenie rezerw celowych,
- windykację i nadzór nad kredytami zagrożonymi,
- kontrolę procesu kredytowego w odniesieniu do transakcji zawartych z danym kredytobiorcą.

Jako ekspozycję przeterminowaną, Bank uznaje każdą należność z tytułu kapitału lub odsetek nie spłaconą w terminie.

Ekspozycjami zagrożonymi są należności poniżej standardu, wątpliwe i stracone zgodnie z kryteriami określonymi w Rozporządzeniu Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków z dnia 10.12.2003 r. (Dz.U. Nr 218, poz. 2147 z późniejszymi zmianami).

Bank dokonuje klasyfikacji ekspozycji kredytowych do odpowiednich kategorii ryzyka, stosując dwa kryteria:

- kryterium terminowości – terminowość spłaty kapitału lub odsetek,
- kryterium ekonomiczne – badanie sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika (kredytobiorcy, poręczyciela).

Przeglądów oraz klasyfikacji ekspozycji kredytowych Bank dokonuje zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów w sprawie zasad tworzenia rezerw na ryzyko związane z działalnością banków z dnia 10.12.2003 r. (Dz.U. Nr 218, poz. 2147 z późniejszymi zmianami).

Bank tworzy rezerwy celowe oraz rezerwę na ryzyko ogólne.

Rezerwy celowe tworzone są na ryzyko związane z działalnością Banku w odniesieniu do ekspozycji kredytowych zaklasyfikowanych do:

- kategorii "normalne" – w zakresie ekspozycji kredytowych wynikających z pożyczek i kredytów detalicznych,

- kategorii "pod obserwacją",
- grupy "zagrożone" – w tym do kategorii "poniżej standardu", "wątpliwe" lub „stracone”.

Wysokość tworzonych rezerw związana jest bezpośrednio z kategorią ryzyka, do której została zaklasyfikowana ekspozycja oraz z jakością przyjętych zabezpieczeń prawnych ekspozycji.

Na pokrycie ryzyka związanego z działalnością kredytową, Bank dokonuje odpisów na rezerwy celowe, tworzone w ścisłej korelacji z rozpoznanym ryzykiem tj. na pokrycie straty związanej z określonymi należnościami lub ich grupami w oparciu o ocenę możliwości jej wystąpienia.

Tabela 2. Zmiana stanu wartości rezerw celowych na należności bilansowe w okresie od dnia 01.01.2007 do dnia 31.12.2007 roku (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Na należności normalne i pod obserwacją	Na należności poniżej standardu	Na należności wątpliwe	Na należności stracone	Razem
Stan na początek okresu	702	677	680	242 637	244 696
Zwiększenia	1 698	4 815	899	27 856	35 268
Utworzenie rezerw celowych	1 689	4 815	897	27 297	34 698
Inne zwiększenia	9	0	2	559	570
Zmniejszenia	2 336	3 925	793	85 603	92 657
Rozwiązanie rezerw tworzonych w koszty	2 327	3 925	788	25 582	32 622
Rozwiązanie rezerw tworzonych z funduszu restrukturyzacyjnego	0	0	0	536	536
Umorzenie w ciężar rezerw	0	0	0	9 471	9 471
Odpisanie do ewidencji pozabilansowej	0	0	0	46 372	46 372
Inne zmniejszenia	9	0	5	3 642	3 656
Zmiany z tytułu przekwalifikowania	-64	-42	-28	134	0
Stan na koniec okresu	0	1 525	758	185 024	187 307

Rezerwa na ryzyko ogólne tworzona jest zgodnie z art. 130 ustawy Prawo bankowe (Dz.U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 z póź. zm.). Rezerwa tworzona jest w ciężar kosztów, na pokrycie niezidentyfikowanego ryzyka związanego z prowadzeniem działalności bankowej. Tworzenie i rozwiązywanie rezerwy dokonywane jest na podstawie oceny ryzyka, uwzględniającej w szczególności wielkość należności oraz udzielonych zobowiązań pozabilansowych.

Łączna kwota ekspozycji według wyceny bilansowej, bez uwzględniania efektów technik redukcji ryzyka kredytowego na dzień 31.12.2007 r. wyniosła 4 880 602 tys. zł.

Tabela 3. Należności Banku wg stanu na 31.12.2007 roku (w tys. zł)

Lokaty i środki na rachunkach bieżących nostro	2 032 653
Kredyty i pożyczki	2 797 675
Skupione wierzytelności	7 443
Odsetki i inne należności	248 048
Należności brutto razem	5 085 819
Rezerwy na należności i korekty wartości	- 205 217
Należności netto razem	4 880 602

2.1.2. Zarządzanie ryzykiem koncentracji zaangażowań

Bank zarządza ryzykiem koncentracji zaangażowań zarówno na poziomie jednostkowym, jak i całego portfela aktywów. W odniesieniu do portfela kredytowego Bank stosuje i monitoruje limity zaangażowania, w szczególności w odniesieniu do grupy klientów, produktów, branż, regionów, zabezpieczeń i walut. W przypadku wykorzystania limitu na poziomie ustalonym przez Bank, podejmowane są działania w celu ograniczenia poziomu koncentracji zaangażowań.

Wybór instrumentów zarządzania ryzykiem koncentracji zaangażowań, mających na celu dywersyfikację tego ryzyka, uzależniony jest od zidentyfikowanego poziomu ryzyka kredytowego, przy zachowaniu zasady proporcjonalności względem profilu ryzyka Banku.

Zasady klasyfikacji ryzyk koncentracji zaangażowań pod względem istotności, Bank ustala w oparciu o procedurę szacowania i oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego.

W 2007 r. w Banku nie wystąpiła konieczność utworzenia dodatkowego wymogu kapitałowego z tytułu przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań.

Tabela 4. Struktura koncentracji geograficznej oraz kwota należności zagrożonych i rezerw celowych na dzień 31.12.2007 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Udział regionów w zaangażowaniu kredytowym ogółem	Należności		Rezerwy celowe
		zagrożone	w tym przeterminowane	
region Katowice	10,2%	62 891	19 825	18 440
region Kraków	12,8%	8 464	5 438	3 945
region Lublin	7,0%	17 498	15 281	11 686
region Olsztyn	17,2%	46 188	41 268	34 309
region Rzeszów	8,9%	33 125	27 067	18 752
region Warszawa	19,7%	57 077	31 704	26 932
region Wrocław	24,2%	112 466	6 380	73 243
RAZEM	100,0%	337 709	226 963	187 308

Tabela 5. Struktura zaangażowania kredytowego według segmentów branżowych oraz kwota należności zagrożonych i rezerw celowych na dzień 31.12.2007 r. (w tys. zł)

BRANŻA	Udział branż w zaangażowaniu kredytowym ogółem	Należności		Rezerwy celowe
		zagrożone	w tym przeterminowane	
Przetwórstwo przemysłowe	22,50%	139 751	82 701	67 938
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo	18,03%	37 155	31 832	29 352
Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów mechanicznych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego	14,68%	78 228	62 792	51 553
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenia zdrowotne	8,90%	0	0	0
Pośrednictwo finansowe	10,57%	10 482	10 476	9 393
Budownictwo	8,25%	14 373	11 845	10 541
Obsługa nieruchomości, wynajem, nauka i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej	7,63%	28 192	4 242	4 361
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	2,44%	7 792	4 830	3 457
Górnictwo i kopalnictwo	0,61%	112	112	108
Hotele i restauracje	2,75%	4 376	2 186	1 118
Ochrona zdrowia i opieka społeczna	1,72%	693	283	8
Pozostała działalność usługowa, komunalna, społeczna i indywidualna	1,31%	1 020	957	146
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną i gaz	0,29%	3 500	3 500	632
Edukacja	0,06%	538	538	534
Inne	0,26%	11 497	10 669	8 167
RAZEM	100,00%	337 709	226 963	187 308

Tabela 6. Struktura zaangażowania kredytowego Banku wobec największych podmiotów 31.12.2007 r. (w tys. zł)

Podmiot	Udział % w zaangażowaniu kredytowym*
Podmiot A	1,64%
Podmiot B	1,22%
Podmiot C	1,17%
Podmiot D	1,02%
Podmiot E	0,98%
Podmiot F	0,98%
Podmiot G	0,88%
Podmiot H	0,88%
Podmiot I	0,68%
Podmiot J	0,67%
Razem zaangażowanie bilansowe i pozabilansowe podmiotów	10,12%

2.1.3. Zarządzanie ryzykiem kredytowym ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie

W celu ograniczenia ryzyka kredytowego ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie Bank dokonuje jego pomiaru i oceny, analizując:

- 1) poziom zaangażowania Banku w ekspozycje kredytowe,
- 2) jakość portfela kredytowego w grupie tych ekspozycji,
- 3) wartość ekspozycji kredytowych zabezpieczonych hipotecznie w sytuacji zagrożonej,
- 4) wartość i jakość indywidualnie istotnych ekspozycji kredytowych,
- 5) wartość ekspozycji zabezpieczonych hipotecznie w poszczególnych regionach geograficznych,
- 6) wahania cen na rynku nieruchomości, prognozy kształtowania się rynkowych cen nieruchomości oraz ich wpływ na ryzyko kredytowe,
- 7) wpływ wahań stóp procentowych na zdolność kredytową klienta ubiegającego się o kredyt i jakość portfela ekspozycji kredytowych,
- 8) wpływ zmiany kursów walutowych na zdolność kredytową klienta ubiegającego się o kredyt udzielany w walucie i jakość portfela tych ekspozycji,
- 9) bieżącą ocenę wartości nieruchomości, w tym: rodzaj nieruchomości stanowiącej zabezpieczenie, rodzaj hipoteki, miejsce Banku w kolejności zaspokajania się z hipoteki, prawomocność wpisu, ubezpieczenie nieruchomości,
- 10) poziom wskaźnika LtV.

Bank monitoruje zmiany zachodzące na rynku nieruchomości oraz weryfikuje wartość rynkową nieruchomości, stanowiących zabezpieczenie ekspozycji kredytowych. Weryfikacja i monitoring prowadzone są na podstawie dokumentów przedkładanych przez kredytobiorcę oraz informacji i danych gromadzonych bezpośrednio przez pracowników Banku, z wykorzystaniem m.in. bazy danych o nieruchomościach, zawartej w Systemie Analiz i Monitorowania Rynku Obrotu Nieruchomościami (AMRON).

2.1.4. Zarządzanie ryzykiem rezydualnym

Ryzyko rezydualne wiąże się ze stosowanymi przez Bank technikami redukcji ryzyka kredytowego, które mogą okazać się mniej efektywne niż oczekiwano.

Celem systemu zarządzania ryzykiem rezydualnym w Banku jest monitorowanie tego ryzyka, zapewnienie skuteczności technik redukcji ryzyka kredytowego oraz eliminowanie ryzyka związanego ze stosowaniem zabezpieczeń kredytowych.

Corocznie w Banku dokonywana jest weryfikacja skuteczności funkcjonującego systemu zarządzania ryzykiem rezydualnym oraz jego adekwatności do aktualnego poziomu ryzyka rezydualnego. Bank ocenia typy przyjętych zabezpieczeń, określa poziom koncentracji w ten sam rodzaj zabezpieczenia kredytowego oraz poziom istotności ryzyka rezydualnego.

Dla potrzeb określenia poziomu ryzyka rezydualnego, zabezpieczenia dzielone są na

standardowe i niestandardowe. Stosowanie standardowych form zabezpieczeń nie skutkuje istotnością ryzyka rezydualnego. W przypadku niestandardowych form zabezpieczeń, Bank dokonuje ich szczegółowej analizy. Przekroczenie ustalonego poziomu udziału niestandardowych form zabezpieczeń w całości zabezpieczeń prawnych przyjętych w Banku, klasyfikuje ryzyko rezydualne jako istotne i skutkuje wyliczeniem dodatkowego wymogu kapitałowego, zgodnie z obowiązującymi w Banku regulacjami.

2.1.5. Techniki redukcji ryzyka kredytowego i polityka zabezpieczeń

Bank stosuje techniki redukcji ryzyka kredytowego zgodnie z załącznikiem nr 17 do Uchwały KNB nr 1/2007, w części dotyczącej stosowania metody standardowej wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego, pod warunkiem, że ekspozycja kredytowa, w stosunku do której Bank zastosował ograniczenie ryzyka kredytowego, nie będzie generować kwoty ważonej ryzykiem wyższej niż identyczna ekspozycja, której ryzyko kredytowe nie zostało ograniczone.

W celu redukcji ryzyka kredytowego Bank przyjmuje zabezpieczenia rzeczowe i instrumenty finansowe, stanowiące ochronę kredytową rzeczywistą oraz nierzeczywistą, w tym w szczególności:

- 1) zdeponowane w Banku środki pieniężne,
- 2) dłużne papiery wartościowe emitowane przez Rząd Rzeczypospolitej Polskiej i Narodowy Bank Polski,
- 3) jednostki instytucji zbiorowego inwestowania,
- 4) zdeponowane w banku będącym stroną trzecią środki pieniężne lub bankowe instrumenty pieniężne, na rachunku nie mającym charakteru powierniczego rachunku zastrzeżonego i objęte cesją lub przeniesieniem praw własności (nieodwołalnie) na rzecz Banku,
- 5) polisy ubezpieczeniowe na życie, z których prawa zostały przeniesione na Bank lub na których został ustanowiony zastaw na rzecz Banku,
- 6) gwarancje udzielone przez:
 - a) rządy i banki centralne,
 - b) wielostronne banki rozwoju,
 - c) organizacje międzynarodowe, ekspozycjom wobec których przypisuje się wagę ryzyka 0% w metodzie standardowej obliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego,
 - d) podmioty sektora publicznego, ekspozycjom traktowanym jako ekspozycje wobec banków lub rządów centralnych w metodzie standardowej obliczania wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego,
 - e) jednostki samorządu terytorialnego i władze lokalne,
 - f) banki

oraz inne zabezpieczenia pozwalające na pomniejszenie podstawy naliczania rezerwy celowej zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 10 grudnia 2003 r. w sprawie zasad tworzenia rezerw celowych na ryzyko związane z działalnością banków (Dz.U. Nr 218 poz. 2142 z późniejszymi zmianami).

Zabezpieczenie w formie hipoteki na nieruchomości zarówno mieszkalnej jak i komercyjnej, z uwagi na preferencyjny charakter wag ryzyka kredytowego przypisanego tym ekspozycjom, musi spełniać następujące warunki dodatkowe:

- 1) wartość nieruchomości, na której ustanowiono zabezpieczenie, nie może być zależna od wiarygodności kredytowej dłużnika (nie dotyczy to sytuacji, w której czynniki wyłącznie makroekonomiczne wpływają zarówno na wartość nieruchomości, jak i na zdolność kredytową dłużnika),
- 2) ryzyko kredytowe dłużnika nie może być zależne od przychodów generowanych przez nieruchomość lub projekt, stanowiące przedmiot zabezpieczenia, ale od zdolności dłużnika do spłaty zobowiązania z innych źródeł, co oznacza, że spłata zobowiązania nie może zależeć od przepływu środków pieniężnych, generowanego przez nieruchomość stanowiącą przedmiot zabezpieczenia,
- 3) wartość nieruchomości jest monitorowana regularnie, nie rzadziej niż raz w roku w przypadku nieruchomości komercyjnych i nie rzadziej niż co trzy lata w przypadku nieruchomości mieszkalnych, przy czym istotne zmiany warunków rynkowych skutkują zwiększeniem częstotliwości monitoringu,
- 4) nieruchomość musi być wyceniona przez niezależnego rzeczoznawcę według wartości rynkowej, a wartość rynkowa musi być jasno i przejrzysto udokumentowana,
- 5) jeżeli istnieją przesłanki wskazujące, że wartość nieruchomości mogła istotnie obniżyć się w stosunku do ogółu cen rynkowych na rynku nieruchomości, konieczna jest aktualizacja wyceny nieruchomości przez niezależnego rzeczoznawcę,
- 6) nieruchomość jest ubezpieczona.

W przypadku zabezpieczenia na nieruchomości:

- 1) dotyczącego kredytów przekraczających równowartość w złotych kwoty 3 000 000 euro obliczonej według średniego kursu euro ogłaszanego przez NBP, obowiązującego w dniu sprawozdawczym lub 5% funduszy własnych Banku, wycena nieruchomości aktualizowana jest przez niezależnego rzeczoznawcę przynajmniej raz na trzy lata,
- 2) Bank monitoruje wartość rynkową nieruchomości z wykorzystaniem bazy danych dotyczącej nieruchomości, zawartej w Systemie Analiz i Monitorowania Rynku Obrotu Nieruchomościami (AMRON).

Podjmując decyzję o zaangażowaniu kredytowym Bank dąży do uzyskania pełnego zabezpieczenia, o jak najwyższej jakości przez cały okres kredytowania. Jakość zabezpieczenia oceniana jest według jego płynności, aktualnej wartości rynkowej, wpływu na

poziom tworzonych rezerw oraz możliwość zmniejszenia wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka kredytowego.

W celu zmniejszenia ekspozycji na ryzyko kredytowe, przy ustanawianiu zabezpieczenia Bank stosuje zasadę dywersyfikacji, zarówno w zakresie zabezpieczeń rzeczowych, jak i osobistych. Bez względu na to, czy przy obliczaniu kwot ekspozycji ważonych ryzykiem stosowane są techniki redukcji ryzyka kredytowego czy też nie, Bank dokonuje pełnej oceny ryzyka kredytowego ekspozycji kredytowych i przechowuje odpowiednią dokumentację w tym zakresie.

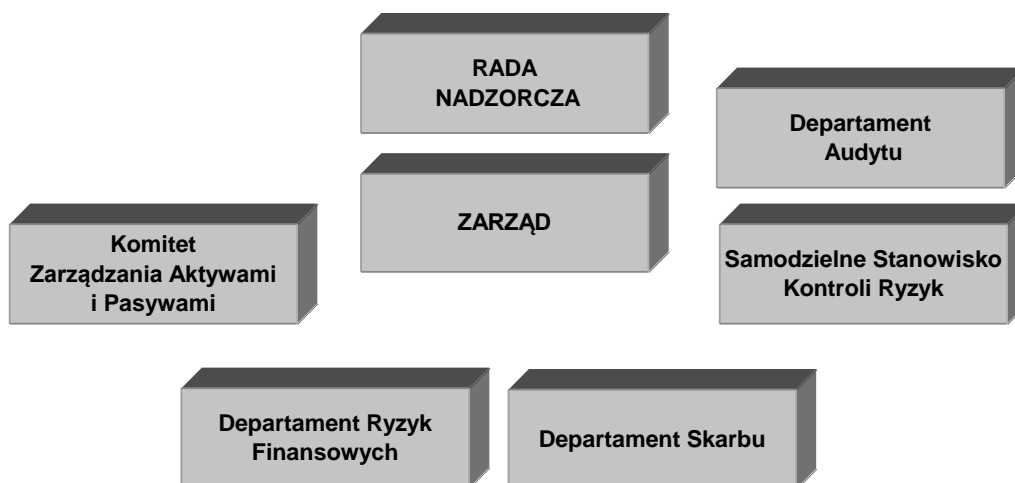
2.2. Ryzyko rynkowe

Zarządzanie ryzykiem rynkowym obejmuje dwa podstawowe obszary: ryzyko płynności finansowej oraz ryzyko cenowe.

Ryzyko płynności jest definiowane jako zagrożenie utraty zdolności do terminowego wywiązywania się z bieżących i przyszłych zobowiązań, a w konsekwencji poniesienia dodatkowych kosztów, związanych z koniecznością zaciągnięcia zobowiązań lub sprzedażą aktywów na niekorzystnych warunkach w związku z ryzykiem płynności rynku (produktu).

Ryzyko cenowe określane jest jako ryzyko negatywnego wpływu na wynik finansowy oraz wartość funduszy własnych Banku, zmiany rynkowych stóp procentowych, kursów walutowych, kursów akcji oraz wszelkich parametrów zmienności tych stóp, kursów i cen.

Struktura zarządzania ryzykiem rynkowym

Obok Rady Nadzorczej i Zarządu, koordynujących politykę zarządzania ryzykiem na najwyższym szczeblu, w procesie zarządzania płynnością Banku uczestniczą:

- Członek Zarządu odpowiedzialny za Pion Ryzyka, bezpośrednio zarządzający i nadzorujący Departamenty mające zadania w obszarze zarządzania ryzykiem w Banku,
- Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami - opiniuje projekty strategii i polityk dotyczących zarządzania ryzykiem, procedury pomiaru, raportowania i limitowania ryzyka,
- Departament Ryzyk Finansowych - odpowiada za projektowanie i wdrażanie metod pomiaru, raportowania, limitowania i kontroli poszczególnych rodzajów ryzyk,

opracowywanie strategii i polityki zarządzania ryzykiem, limitowanie, pomiar i raportowanie poziomu ryzyk,

- Departament Skarbu - odpowiada za operacyjne zarządzanie poszczególnymi rodzajami ryzyk w Banku, w tym za monitorowanie i zarządzanie płynnością złotową i walutową Banku w ramach obowiązujących limitów, utrzymanie i skład portfela aktywów płynnych na poziomie zabezpieczającym płynność finansową Banku, monitorowanie i zarządzanie ryzykiem stopy procentowej w księdze handlowej i bankowej, pozycją walutową w ramach obowiązujących limitów.

Podstawowym celem zarządzania płynnością finansową Banku jest dążenie do wzrostu stabilnych źródeł finansowania, w szczególności depozytów osób fizycznych oraz utrzymanie bezpiecznego poziomu wszystkich wskaźników płynnościowych (w tym w szczególności nadzorczych miar płynności, wynikających z Uchwały nr 9/2007 KNB).

Celem polityki Banku w zakresie utrzymania płynności jest zapobieganie wystąpieniu sytuacji kryzysowej oraz określenie rozwiązań (planów awaryjnych) umożliwiających jej przetrwanie. Tak przyjęty cel sprowadza zagadnienia płynności do obszaru stabilności źródeł finansowania Banku (w tym zagospodarowanie nadwyżek środków Banków Spółdzielczych) oraz możliwości upłynnienia posiadanych aktywów w dowolnym momencie, bez istotnej utraty ich wartości.

W związku z powyższym, celem zarządzania ryzykiem płynności jest takie kształtowanie struktury bilansu Banku oraz zobowiązań pozabilansowych, aby zapewnić stałą zdolność do regulowania zobowiązań, uwzględniającą charakter prowadzonej działalności oraz potrzeby mogące się pojawić w wyniku zmian na rynku pieniężnym lub zachowań klientów.

W ramach systemu zarządzania ryzykiem płynności Bank prowadzi monitoring i pomiar płynności finansowej zgodnie z obowiązującymi w tym zakresie przepisami, tj. poprzez:

- codzienną analizę wpływów i wypływów środków z rachunku bieżącego Banku w NBP, umożliwiającą efektywne wykorzystanie dostępnych środków (z uwzględnieniem obowiązku utrzymania rezerwy obowiązkowej na wymaganym poziomie),
- codzienne monitorowanie poziomu aktywów płynnych i łatwo zbywalnych papierów wartościowych oraz stopnia wykorzystania obowiązujących w tym zakresie limitów,
- codzienną analizę luki płynności, z uwzględnieniem wskaźników płynności w wybranych terminach zapadalności/wymagalności,
- wyznaczanie i monitorowanie wykorzystania limitów finansowania portfela kredytowego, w tym finansowania kredytów o terminach zapadalności powyżej 1 roku oraz powyżej 10 lat,
- wyznaczanie osadu we wkładach deponowanych przez zrzeszone banki spółdzielcze oraz klientów niebankowych,
- kontrolę przestrzegania limitów stanów gotówki w kasach Banku w ramach potrzeb, dokonując zasileń, bądź odprowadzeń nadmiaru gotówki,

- kontrolę środków na rachunkach nostro, zabezpieczając płynność dewizową Banku w walutach obcych poprzez transakcje na walutowym rynku międzybankowym,
- analizę stopnia zrywalności depozytów terminowych i wcześniejszych spłat kredytów,
- analizę wskaźników stabilności bazy depozytowej,
- dzienny raport wykorzystania limitów zaangażowania dla banków komercyjnych (krajowych i zagranicznych) oraz limitów zaangażowania w poszczególnych krajach.

W ramach obowiązujących wewnętrznych procedur awaryjnych prowadzi się ponadto:

- monitoring kształtowania się czynników uznanych za oznaki zagrożenia płynności,
- scenariuszowe analizy zdolności Banku do zaspokojenia zapotrzebowania na środki płynne, w przypadku kryzysu płynności w Banku i w sektorze bankowym,
- kalkulacje wskaźników pomocniczych płynności, pozwalające na ocenę istotnych z punktu widzenia płynności relacji pomiędzy poszczególnymi pozycjami bilansowymi.

Tryb obiegu informacji i współpracy poszczególnych jednostek/komórek organizacyjnych Banku w ramach systemu zarządzania płynnością uwzględnia: organy kierownicze oraz nadzorcze Banku, a także komórki pełniące funkcje operacyjne oraz kontrolne. Informacje, raporty i wnioski dotyczące ryzyka płynności są przedmiotem obrad Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami.

Monitorowanie dziennego stanu środków na rachunku bieżącym prowadzonym w NBP dokonywane jest przez Departament Skarbu, który opracowuje raport uwzględniający stan i przepływy pieniężne na ww. rachunku oraz planowane i prognozowane wpływy i wypływy na każdy dzień roboczy.

Poszczególne rodzaje ryzyka cenowego są zarządzane w Banku odrębnie, uwzględniając specyfikę każdego rodzaju ryzyka i indywidualny sposób podejścia Banku do każdego z nich.

2.3. Ryzyko stopy procentowej

W Banku występują cztery podstawowe rodzaje ryzyka stopy procentowej:

- ryzyko niedopasowania terminów przeszacowania – odnosi się głównie do portfela bankowego i wyraża się w zagrożeniu przychodów Banku, przede wszystkim odsetkowych, w sytuacji niekorzystnych zmian stóp procentowych lub istotnej zmiany struktury przeszacowania pozycji w bilansie, powodującej zmiany w wyniku z tytułu odsetek,
- ryzyko bazowe – wynika z niedoskonałego powiązania (korelacji) stóp procentowych instrumentów generujących przychody i koszty odsetkowe, które to instrumenty mają jednocześnie te same okresy przeszacowania,
- ryzyko opcji klienta – wynika z wpisanych w produkty bankowe opcji klienta, które mogą być zrealizowane w następstwie zmian stóp procentowych. Instrumenty zawierające opcje klienta są na ogół najbardziej typowe dla działalności bankowej usytuowanej w portfelu

bankowym i obejmują kredyty dające kredytobiorcy prawo spłaty przed terminem części lub całości kredytu oraz różnego typu depozyty, pozwalające deponentom wycofać środki w dowolnym momencie. Opcje klienta są na ogół realizowane, gdy stanowi to korzyść dla ich posiadacza i nie jest korzystne dla sprzedającego opcje,

- ryzyko krzywej dochodowości – polega na zmianie relacji pomiędzy stopami procentowymi odnoszącymi się do różnych terminów, a dotyczącymi tego samego indeksu lub rynku.

Zarządzanie ryzykiem stopy procentowej ma na celu utrzymanie zmienności wyniku finansowego (wynik odsetkowy i wynik operacji finansowych/fundusz z aktualizacji wyceny) oraz bilansowej wartości zaktualizowanej kapitału wynikającej ze zmian stóp procentowych, w granicach nie zagrażających bezpieczeństwu Banku i akceptowanych przez Radę Nadzorczą w ramach zatwierdzonej strategii.

Celem Banku jest utrzymanie niskiej wrażliwości wyniku odsetkowego na zmiany rynkowych stóp procentowych. Bank utrzymuje pozycję luki dla działalności złotowej i walutowej w ramach limitów przyjętych w strategii zarządzania ryzykiem stopy procentowej.

Wewnętrzne regulacje Banku dotyczące zarządzania ryzykiem stopy procentowej, uwzględniają kluczowe zagadnienia zawarte w rekomendacjach Generalnego Inspektoratu Nadzoru Bankowego. Ryzyko stopy procentowej monitorowane jest poprzez analizę ryzyka luki i profilu stopy procentowej bilansu Banku (Gap Analysis), w połączeniu z ustalonym na dany rok obrachunkowy przez Zarząd Banku limitem dopuszczalnego ryzyka wyniku odsetkowego. Pomiar ryzyka odbywa się w cyklach miesięcznych i jest prezentowany na posiedzeniach KZAP oraz na posiedzeniach Zarządu Banku.

Ekspozycja na ryzyko stopy procentowej mierzona jest ponadto za pomocą analizy duration, w połączeniu z limitami na bazie wartości punktu bazowego (BPV) dla poszczególnych portfeli zarządczych. Pomiar ryzyka prowadzony jest w cyklu dziennym i raz w miesiącu prezentowany członkom Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarządowi Banku.

W celu prawidłowego monitoringu ryzyka stopy procentowej, Bank prowadzi ponadto analizy symulacyjne, z uwzględnieniem scenariusza szokowego, a także dokonuje pomiaru ryzyka metodą VaR, określając potencjalną stratę na utrzymywanych pozycjach instrumentów dłużnych zarządzanych przez Departament Skarbu.

Metody pomiaru ryzyka stopy procentowej stosowane w Banku:

- pomiar ryzyka metodą wartości zagrożonej (VaR) – potencjalna strata na utrzymywanych pozycjach, w powiązaniu z historycznie obserwowanymi zmianami stóp procentowych – pomiar ryzyka dla instrumentów dłużnych zarządzanych przez Departament Skarbu,
- testy potencjalnych start w skrajnych warunkach rynkowych – na bazie modelu VaR – pomiar ryzyka dla instrumentów dłużnych zarządzanych przez Departament Skarbu,

- analiza i pomiar ryzyka stopy procentowej metodą luki niedopasowania terminów przeszacowania,
- symulacje możliwego wpływu zmian stóp procentowych na wynik odsetkowy Banku,
- analiza ryzyka bazowego i ryzyka opcji klienta,
- analiza wrażliwości wartości portfela handlowego i subinwestycyjnego dłużnych papierów wartościowych na zmiany warunków rynkowych w ramach pomiaru BPV (wartość punktu bazowego Basis Point Value jest miarą, która informuje, o ile zmieni się cena instrumentu finansowego przy wzroście jego rynkowej rentowności do wykupu o jeden punkt bazowy).

Wszystkie limity związane z ryzykiem stopy procentowej monitorowane są przez Departament Ryzyk Finansowych. Każdorazowe przekroczenie limitu skutkuje opracowaniem informacji w tym zakresie na Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami, a następnie na Zarząd Banku. W Banku funkcjonuje dzienny raport z wykorzystania limitów ryzyka stopy procentowej, rozsyłany w formie elektronicznej przez Departament Ryzyk Finansowych do merytorycznych komórek organizacyjnych Banku.

Na dzień 31.12.2007 r. obliczono potencjalną zmianę wyniku finansowego (odsetkowego) dla szokowego spadku lub wzrostu stóp procentowych (zgodnie z metodą pomiaru ryzyka stopy procentowej stosowaną przez Bank – wzrost i spadek o 200 pb). W przypadku wzrostu stóp procentowych potencjalna zmiana wyniku odsetkowego wyniosła (+)2,38 mln zł, natomiast w przypadku spadku, zmianę tę oszacowano na (-)4,61 mln zł.

Tabela 7. Zestawienie luki stopy procentowej wg stanu na 31.12.2007 r. (w tys. zł)

Wyszczególnienie	Termin przeszacowania							
	Ogółem	<= 1D	(1D-7D]	(7D-1M]	(1M-3M]	(3M-6M]	(6M-12M]	> 12M
Aktywa oprocentowane	8 947 040	1 554 821	236 976	3 187 928	2 336 388	371 099	914 516	345 313
Lokaty udzielone bankom komercyjnym	1 978 742	0	83 732	338 475	1 459 535	77 000	20 000	0
Papiery wartościowe - stopa stała	1 943 744	0	117 500	150 500	227 000	283 843	861 560	303 341
Papiery wartościowe - stopa zmienna	2 359 251	0	0	1 724 623	577 928	6 500	10 200	40 000
Portfel kredytowy	2 464 663	1 533 308	6 729	844 974	71 925	3 000	2 756	1 972
Pozostałe aktywa - stopa zarządzana przez Bank	3 662	0	0	3 662	0	0	0	0
Pozostałe aktywa - stopa zmienna i stała	196 977	21 513	29 015	125 694	0	756	20 000	0
Pasywa oprocentowane	8 284 574	1 278 699	2 817 265	2 892 491	684 768	222 177	388 906	268
Depozyty przyjęte od banków komercyjnych	135 000	0	135 000	0	0	0	0	0
Pozostałe pasywa - stopa zarządzana przez Bank	667 836	0	0	667 836	0	0	0	0
Pozostałe pasywa - stopa zmienna i stała	7 481 738	1 278 699	2 682 265	2 224 655	684 768	222 177	388 906	268
Luka netto (aktywa-pasywa)	662 466	276 122	-2 580 289	295 437	1 651 620	148 922	525 609	345 045
Luka skumulowana od tyłu		317 421	41 299	2 621 588	2 326 151	674 531	525 609	-
							wzrost	spadek
Zmiana wyniku odsetkowego w ciągu 1 roku wywołana zmianą oprocentowania np. o 2,0 pp.							2 379	-4 608

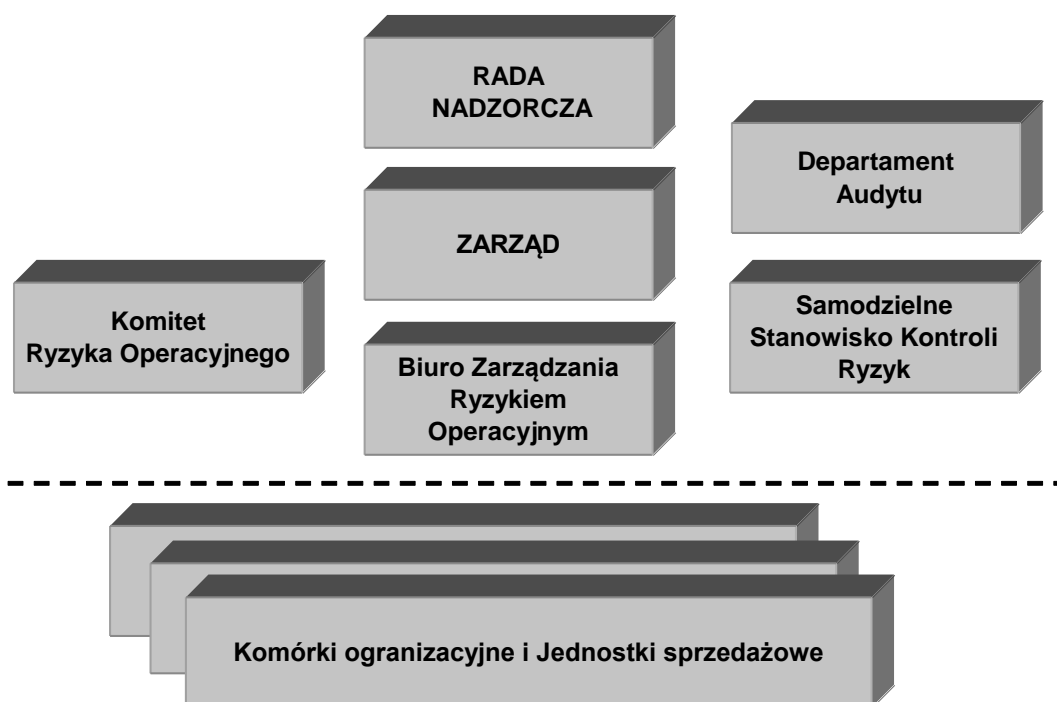
2.4. Ryzyko operacyjne

System zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku BPS S.A. jest wdrażany według postanowień Uchwały Nr 4 Komisji Nadzoru Bankowego z dnia 13 marca 2007 roku, co w szczególności przejawia się jasnym określeniem kompetencji i zadań w zakresie nadzorowania i kontroli systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, jak również w zakresie realizacji procesu zarządzania tym ryzykiem.

Podstawy funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym wyznaczają:

1. Strategia zarządzania ryzykiem operacyjnym (lipiec 2008 – grudzień 2010) – w której określono najistotniejsze cele zarządzania ryzykiem operacyjnym do końca 2010 roku.
2. Polityka zarządzania ryzykiem operacyjnym – zawierająca opis struktury organizacyjnej oraz model procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku.

Struktura zarządzania ryzykiem operacyjnym

1. Rada Nadzorcza – sprawuje nadzór nad strategią zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku oraz prawidłowością funkcjonowania procesu zarządzania tym ryzykiem (poprzez zatwierdzanie dokumentów strategicznych).
2. Zarząd Banku – zapewnia zasoby niezbędne do prawidłowej realizacji procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym (organizację struktury, etaty, narzędzia informatyczne) oraz przyjmuje strategię i polityki zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku, a także zatwierdza regulaminy organizacyjne i instrukcje.
3. Komitet Ryzyka Operacyjnego (KRO) – opiniuje projekty aktów normatywnych odnoszących się do zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz materiały informacyjne na temat ryzyka

operacyjnego Banku przekazywane Zarządowi i Radzie Nadzorczej. Komitet dysponuje również kompetencjami decyzyjnymi odnośnie zatwierdzania listy i limitów Kluczowych Wskaźników Ryzyka Operacyjnego (KRI – Key Risk Indicators).

4. Biuro Zarządzania Ryzykiem Operacyjnym – odpowiada za prawidłową realizację procesu zarządzania ryzykiem operacyjnym. Biuro przygotowuje projekty aktów normatywnych w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz informacje dla Zarządu i Rady Nadzorczej na temat poziomu ryzyka operacyjnego Banku.
5. Stanowisko Kontroli Ryzyk – dokonuje kontroli aktów normatywnych regulujących zarządzanie ryzykiem operacyjnym Banku oraz kontroli realizacji procesu zarządzania tym ryzykiem.
6. Jednostki i komórki organizacyjne Banku – uczestniczą w procesie ewidencjonowania danych dotyczących zdarzeń operacyjnych oraz dostarczają dane do wyliczania KRI.

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym obejmuje identyfikację, pomiar, limitowanie, monitorowanie, raportowanie oraz redukowanie tego ryzyka i jest realizowany w sposób ciągły. Ryzyko operacyjne Banku jest identyfikowane ex ante (straty potencjalne) poprzez samoocenę ryzyka oraz ex post (straty rzeczywiste) poprzez rejestrację incydentów i zdarzeń operacyjnych.

Poziom rzeczywistego ryzyka operacyjnego jest mierzony za pomocą Kluczowych Wskaźników Ryzyka Operacyjnego (KRI), przy czym definicje wskaźników podlegają modyfikacjom zgodnie ze zmianami profilu ryzyka operacyjnego Banku.

Określono poziomy graniczne (limity) poziomów ryzyka operacyjnego: potencjalnego oraz rzeczywistego - wyrażonego za pomocą wartości KRI.

Poziom ryzyka operacyjnego jest monitorowany we wszystkich obszarach działania Banku charakteryzujących się wysoką podatnością na ryzyko.

System raportowania poziomu ryzyka operacyjnego obejmuje informację kwartalną dla Zarządu i Rady Nadzorczej Banku na temat narażenia Banku na ryzyko operacyjne.

Informacja ta zawiera:

- analizę strat poniesionych przez Bank z tytułu zrealizowanego ryzyka operacyjnego ze szczególnym uwzględnieniem strat istotnych,
- analizę wartości Kluczowych Wskaźników Ryzyka Operacyjnego,
- szacunkowe i prognostyczne obliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego metodami BIA oraz TSA.

Zarządowi Banku prezentowana jest również bieżąca informacja o istotnych stratach operacyjnych.

Bank stosuje następujące metody ograniczania ryzyka operacyjnego (oraz łagodzenia skutków zrealizowania tego ryzyka):

- 1) Modyfikowanie procesów w aspekcie redukowania ryzyka operacyjnego do poziomu akceptowanego;
- 2) Przenoszenie odpowiedzialności (outsourcing);
- 3) Zabezpieczenia fizyczne;
- 4) Zabezpieczenia finansowe (ubezpieczenia).

Proces zarządzania ryzykiem operacyjnym Banku jest wspierany przez system informatyczny AZRO.

3. Instrumenty kapitałowe w portfelu bankowym

Według stanu na dzień 31 grudnia 2007 roku Bank BPS S.A. posiadał następujące ekspozycje kapitałowe w portfelu bankowym:

- akcje jednostek nie notowanych na rynku regulowanym,
- udziały w jednostkach zależnych, stowarzyszonych i mniejszościowe.

Tabela 8. Ekspozycje kapitałowe – portfel bankowy (w tys. zł)

Wyszczególnienie	wartość bilansowa	wartość godziwa
Akcje w jednostkach nie notowanych na rynku regulowanym	310	310
Udziały w jednostkach zależnych, stowarzyszonych i mniejszościowe	2 483	2 483
RAZEM	2 793	2 793

Udziały w jednostkach zależnych i stowarzyszonych wyceniane są metodą praw własności (cena nabycia skorygowana o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości). Trwała utrata wartości zachodzi wówczas, gdy istnieje duże prawdopodobieństwo, że kontrolowany przez jednostkę składnik aktywów nie przyniesie w przyszłości w znaczącej części lub w całości, przewidywanych korzyści ekonomicznych. Za trwałą utratę wartości inwestycji, uznaje się ponoszenie przez kolejne lata strat przez spółkę, nie znajdujących pokrycia w kapitałach własnych spółki.

Akcje w jednostkach nie notowanych na rynku regulowanym i pozostałe udziały wyceniane są według ceny nabycia pomniejszonej o odpis z tytułu trwałej utraty wartości. Wyceny dokonuje się na koniec kolejnego kwartału na podstawie danych sprawozdawczych jednostek za poprzedni kwartał. Skutki zmiany wartości odnosi się na kapitał z aktualizacji wyceny.

Dywidendy z tytułu ekspozycji kapitałowych są wykazywane w rachunku zysków i strat w momencie ustanowienia prawa do otrzymania płatności.

W 2007 roku Bank BPS S.A. dokonał sprzedaży wszystkich posiadanych w portfelu akcji notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych oraz części akcji niedopuszczonych do obrotu publicznego. Łączny zysk ze sprzedaży powyższych instrumentów kapitałowych wyniósł 1 192 tys. zł.

Na koniec 2007 roku Bank nie wykazywał niezrealizowanych zysków lub strat z przeszacowania lub rewaluacji instrumentów kapitałowych zaliczonych do funduszy podstawowych lub uzupełniających.

4. Fundusze własne

4.1. Informacje podstawowe

Fundusze własne ujmuje się w księgach rachunkowych z podziałem na fundusze podstawowe i fundusze uzupełniające. Fundusze podstawowe stanowią: kapitał zakładowy, kapitał zapasowy oraz kapitały rezerwowe. Funduszem uzupełniającym jest kapitał z aktualizacji wyceny.

Kapitał zakładowy wykazywany jest w wysokości zgodnej ze statutem oraz wpisem do rejestru sądowego według wartości nominalnej.

Kapitał zapasowy tworzony jest z premii emisyjnych uzyskanych z emisji akcji oraz z odpisów z zysku po opodatkowaniu.

Kapitał rezerwowy tworzony jest z odpisów z zysku po opodatkowaniu.

Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej tworzony jest zgodnie z przepisami Prawo Bankowe z dnia 29 sierpnia 1997 z późniejszymi zmianami, z odpisów z zysku po opodatkowaniu.

Kapitał z aktualizacji wyceny obejmuje wartość aktualizacji rzeczowych aktywów trwałych i skutki wyceny aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży z uwzględnieniem wpływu podatku odroczonego.

Zysk/strata z lat ubiegłych obejmuje nie podzielone zyski i nie pokryte straty z lat ubiegłych.

Zysk netto stanowi zysk wynikający z rachunku zysków i strat za okres, za który jest sporządzane sprawozdanie. Zysk netto uwzględnia podatek dochodowy zarówno w części bieżącej jak i odroczonej oraz inne obowiązkowe obciążenia.

4.2. Wartość księgowa funduszy

Kapitały Banku na koniec 2007 r. składały się z następujących rodzajów funduszy:

- kapitał zakładowy w wysokości 133 247 tys. zł,
- kapitał zapasowy w wysokości 148 687 tys. zł,
- kapitał rezerwowy w wysokości 26 674 tys. zł,
- fundusz ogólnego ryzyka w wysokości 3 500 tys. zł,
- fundusz z aktualizacji wyceny w wysokości (- 8 507 tys. zł),
- zysk netto wynikający z rachunku zysków i strat 43 820 tys. zł.

Łączna wartość kapitałów Banku na dzień 31.12.2007 r. wyniosła 347 421 tys. zł.

4.3. Struktura funduszy własnych

Bank zgodnie z art. 127 ustawy Prawo bankowe i uchwały Nr 2/2007 z dnia 13 marca 2007 r. KNB w sprawie funduszy własnych banku, utrzymywał na koniec 2007 r. fundusze własne na poziomie 291 839 tys. zł, pozwalającym pokryć sumę wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka.

Tabela 9. Kapitał własny i kapitał krótkoterminowy Banku

Lp.	Wyszczególnienie	Wartość (w tys. zł)	Struktura (w %)
I.	Fundusze własne podstawowe	290 645	99,6%
1.1	Fundusze zasadnicze Banku	296 555	101,6%
1.1.1	Kapitał zakładowy	133 247	45,7%
1.1.2	Kapitał zapasowy, w tym:	148 687	50,9%
1.1.2.1	<i>premia emisyjna</i>	99 462	34,1%
1.1.2.2	<i>pozostałe składniki kapitału zapasowego</i>	49 225	16,9%
1.1.3.	Kapitały/fundusze rezerwowe	26 674	9,1%
1.1.4.	Fundusz z aktualizacji wyceny instrumentów zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży	-12 053	-4,1%
1.2	Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej	3 500	1,2%
1.3	Pozycje pomniejszające fundusze podstawowe	-9 410	-3,2%
1.3.1.	Wartości niematerialne i prawne	-9 410	-3,2%
II.	Fundusze własne uzupełniające	1 194	0,4%
2.1.	Niezrealizowane zyski na instrumentach kapitałowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży	178	0,1%
2.2.	Kapitał (fundusz) z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	1 016	0,3%
III.	Fundusze własne Banku	291 839	100,0%
IV.	Kapitał krótkoterminowy	0	0%
V.	Fundusze własne Banku dla potrzeb adekwatności kapitałowej	291 839	100,0%

5. Adekwatność kapitałowa

5.1. Opis metody stosowanej do oceny adekwatności poziomu kapitału wewnętrznego

Celem procesu oceny adekwatności kapitału wewnętrznego jest zapewnienie utrzymywania kapitału w wysokości dostosowanej do profilu ryzyka Banku.

Zgodnie z Art. 128 ust. 1 pkt 2 ustawy Prawo bankowe, Bank jest zobowiązany utrzymywać sumę funduszy własnych i dodatkowych pozycji bilansu Banku określonych przez Komisję Nadzoru Bankowego na poziomie nie niższym niż wyższa z następujących wartości:

- kapitał regulacyjny,
- kapitał wewnętrzny.

W celu sprostania tym wymogom, w Instrukcji ICAAP, oprócz zasad kalkulacji kapitału wewnętrznego zaproponowano regułę, że Bank będzie zarządzał ryzykiem i kapitałem w taki sposób, aby większa z dwóch ww. wartości, stanowiła maksymalnie 90% funduszy własnych Banku. Przekroczenie tego poziomu uruchamia procedury alertowe, mające na celu uzupełnienie kapitałów własnych Banku i/lub ograniczenie wymogu kapitałowego z tytułu określonych ryzyk. Przyjęcie progu 90% ma charakter ostrożnościowy i pozwala zachować margines bezpieczeństwa na przeprowadzenie działań korekcyjnych tak, aby Bank nie znalazł się w sytuacji naruszenia przepisów ustawy Prawo bankowe.

Tryb kalkulacji kapitału wewnętrznego zakłada, że kwota kapitału wewnętrznego jest ważoną sumą wyników kalkulacji z dwóch metod obliczania kapitału wewnętrznego: metody odgórnej (waga 30%) oraz metody oddolnej (waga 70%).

Metoda odgórną bazuje na zmienności wyników finansowych brutto Banku z okresu ostatnich 24 miesięcy od daty analizy. Badając statystycznie amplitudę zmian zysków brutto Banku, zakłada się, że wynikają one z różnego rodzaju ryzyk występujących w działalności bankowej, pomijając identyfikację wpływu poszczególnych źródeł ryzyka.

W metodzie oddolnej definiuje się poszczególne rodzaje ryzyka, jakie zidentyfikowano w działalności Banku i szacuje ich istotność. Szacowanie kapitału wewnętrznego metodą oddolną przebiega w trzech etapach:

- Etap I – za punkt wyjścia przyjmowany jest kapitał regulacyjny (wymóg kapitałowy na pokrycie ryzyk Filaru I NUK),
- Etap II – ocenia się, czy minimalny wymóg kapitałowy jest adekwatny do aktualnego narażenia Banku na ryzyko dla uznanych za istotne ryzyk Filaru I NUK,
- Etap III – szacuje się kapitał wewnętrzny na pokrycie istotnych ryzyk Filaru II NUK.

Poza ryzykiem kredytowym oraz pozostałymi ryzykami zidentyfikowanymi w regulacjach Komisji Nadzoru Bankowego i służącymi do obliczenia współczynnika wypłacalności, w celu oszacowania kapitału wewnętrznego zidentyfikowano 15 dodatkowych ryzyk, tzw. ryzyk II filaru.

Za istotne uznano ryzyka:

- stopy procentowej w księdze bankowej, w tym:
 - ✓ niedopasowania terminów przeszacowania,
 - ✓ opcji klienta,
 - ✓ bazowe,
 - ✓ krzywej dochodowości,
- płynności,
- cyklu gospodarczego,
- kapitałowe,

- strategiczne,
- modeli.

5.2. Wymóg z tytułu ryzyka kredytowego

Wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego został skalkulowany z wykorzystaniem metody Basel I. Zgodnie z zapisami nowych regulacji, wymóg z tytułu ryzyka kontrahenta został włączony do łącznego wymogu z tytułu ryzyka kredytowego.

W sytuacji całkowitej redukcji wymogu z tytułu ryzyka operacyjnego oraz braku wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka walutowego i przejściowych wymogów kapitałowych z tytułu przestrzegania limitów koncentracji, wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego stanowił 100% łącznego wymogu kapitałowego Banku.

Tabela 10. Kalkulacja wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego według rodzaju ekspozycji na 31 grudnia 2007 roku w tys. zł

Lp.	Wyszczególnienie	Pierwotna wartość netto ekspozycji	Wartość bilansowa ekspozycji	Wartość ekspozycji ważonej ryzykiem	Wymóg kapitałowy
1.	Wymóg kapitałowy razem dla ekspozycji bilansowych	9 442 205	9 442 205	2 666 518	213 321
2.	Wymóg kapitałowy razem dla ekspozycji pozabilansowych	704 340	213 025	136 444	10 916
3.	Wymóg kapitałowy razem dla instrumentów pochodnych	143	143	72	6
	Razem wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego	10 146 688	9 655 373	2 803 034	224 243

Tabela 11. Kalkulacja wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego według wagi ryzyka kontrahenta w tys. zł

Waga ryzyka	Wartość ekspozycji przed uwzględnieniem współczynników konwersji ekspozycji pozabilansowych	Podział ekspozycji przez współczynniki konwersji ekspozycji pozabilansowych				Wartość ekspozycji po uwzględnieniu współczynników konwersji ekspozycji pozabilansowych	Wartość ekspozycji ważonej ryzykiem	Wymóg kapitałowy razem dla ryzyka kredytowego
		0%	20%	50%	100%			
0%	4 630 244	1 102	0	1 822	0	4 628 231	0	0
20%	2 832 643	52 496	0	188 903	136	2 685 696	537 139	42 971
50%	151 102	0	0	0	0	151 102	75 551	6 044
100%	2 532 699	228 145	0	228 419	3 317	2 190 344	2 190 344	175 228
Razem	10 146 688	281 743	0	419 144	3 453	9 655 374	2 803 034	224 243

5.3. Pozostałe wymogi kapitałowe

Kalkulacja wymogów kapitałowych na dzień 31.12.2007 r. sporządzona została z uwzględnieniem nie znaczącej skali działalności handlowej, tj. w zakresie księgi bankowej i księgi handlowej łącznie, bez uwzględnienia kapitału krótkoterminowego.

Tabela 12. Wymogi kapitałowe Banku na poszczególne rodzaje ryzyka według stanu na 31 grudnia 2007 roku w tys. zł

L.p.	Wyszczególnienie	Wartość
I.	Ryzyko kredytowe, w tym:	224 243
	- ryzyko kredytowe kontrahenta	143
II.	Ryzyko rynkowe: w tym:	0
	- ryzyko walutowe	0
	- ryzyko cen kapitałowych papierów wartościowych	0
	- ryzyko szczególne cen instrumentów dłużnych	0
	- ryzyko ogólne stóp procentowych	0
III.	Ryzyko operacyjne	26 599
IV.	Korekta wymogu kapitałowego na ryzyko operacyjne z tytułu okresu przejściowego	- 26 599
V.	Inne przejściowe wymogi kapitałowe	0
1.	Wymóg kapitałowy z tytułu przekroczenia limitu zaangażowań i limitu dużych zaangażowań	0
2.	Wymóg kapitałowy z tytułu przekroczenia progu koncentracji kapitałowej	0
VI	Fundusze własne (art. 127 Prawa Bankowego)	291 839
VII	Współczynnik wypłacalności	10,41%

Bank wylicza wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego metodą podstawowego wskaźnika BIA (Basic Indicator Approach). Kwota wymogu BIA na 2008 rok wynosi 28 652 tys. zł.

Bank rozpoczyna przygotowania do wyliczania kapitału regulacyjnego z tytułu ryzyka operacyjnego metodą zaawansowaną z planowanym wdrożeniem tej metody od 2013 roku.

* * *

Bank Polskiej Spółdzielczości S.A. podejmuje szereg działań zmierzających do poprawy jakości zarządzania ryzykami i podnoszenia efektywności działalności Banku przy zachowaniu bezpieczeństwa jego działania. Prawidłowy i skuteczny proces zarządzania ryzykami i adekwatnością kapitałową pozwoli Bankowi na dynamiczny i bezpieczny rozwój.